

ANŐ

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ára 20 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2:50 K

Asszonyi üzenetek.

Lyda Gustava Heymann kiáltványa.

Európa asszonyai! mikor szólaltok meg?

A gyönyörű nyár kellő közepén villámcsapás gyanánt ért bennünket a legborzasztóbb; háború, amely lángbaborította egész Európát.

Az összes hadviselő államok asszonyai emelt fővel, bátor szívvel bocsátották el férjüket a haza védelmére.

Anyák fiaikat, leányok jegyesüket szemhunyorítás nélkül engedték a halálba és végromlásba rohanni.

Fáradságot nem ismerve, szakadatlanul dolgoztak és dolgoznak otthon az asszonyok, hogy enyhítsék azt a lelki, testi és gazdasági nyomorúságot, amelyet ez a korszak felidézett.

Elmúlt a nyár, jött és elmúlt az ősz, a tél derekán vagyunk.

A férfiak milliói estek el; sohasem látják többé hazájukat. Mások visszatértek, testben és lélekben megtörve. A kultúra legfelsőbb fokán álló városok, meghitt emberi boldogság színhelyei megsemmisültek. Embervér gőzölög Európa talajából, — embervér termékenyíti meg a jövő gabonatermő földjeit német, magyar, francia, belga és orosz területen egyaránt.

Vad kétségbeesés lángol sok millió asszony szívében. A világ egyetlen nyelve sem

elég gazdag ahhoz, hogy ennyi bánatot teljes mélységében tárjon fel.

És még mindig tombol a népeket pusztító háború?

Európa asszonyai! mikor szólaltok meg?

Csak a türesben és szenvedésben vagytok-e nagyok?

Nem ébreszt lángoló tiltakozást bennetek az embervértől gőzölögő föld, férjetek, jegyesetek és fiaitok meggyötört teste és lelke, a saját nemzetet ért borzalmas támadások?

Dél Európában már akadtak férfiak, akik a béke jegyében tanácskoztak.

Észak-Európában is gyűltek össze férfiak a béke érdekében.

Európa asszonyai! miért nem szólal meg békészerző hangotok? Ne tartson vissza az, hogy mert békét akartok, némelyek gyengeséggel vádolnak és azt mondják, hogy szavatok nem tartóztathatja fel a történelem véres lépteit. Kíséreljétek meg legalább, hogy emberségesen, bátran és erősen, nemetekhez méltóan markoljatok bele a mai kor vértől csepegő kerekébe.

Találkozzatok Európa északi vagy déli részén; tiltakozzatok erélyesen a népeket gyilkoló háború ellen és készítsétek elő a békét; hazátokba visszatérve, szólaljatok fel ismételten. Teljesítsétek asszonyi és anyai kötelességeteket» mint a valódi kultúra és emberség őrzői.

A nő háborús mérlege.

Írta: STEPHANIELZÁ.

Talán balgaságnak látszik, ha lehetséges hatásait keressük olyan eseménynek, amely még folyamatban van s amelyről senkisémm tudhatja, mikor és mily módon fejeződik be, következményei tehát még nem mérlegelhetők. De hiszen egyikünk sem tesz egyebet, mikor a legkülönbözőbb szempontokból próbálunk állást foglalni korunk nagy eseményével szemben. Mindannak legnagyobb része, amit a háború mellett vagy ellen felhoznak, az emberiség fejlődésének a habom utáni menetére vonatkozik, amely meglehetősen biztosan előre látható és amelyre a háború előreláthatólag egyrészt (gátló, másrészt gyorsító tényező gyanánt hat. Anélkül, hogy csalhatatlanságot tulajdonítanánk magunknak, a háború 6 hónapi tartama folyamán szerzett tapasztalatok alapján megállapíthatjuk azoknak a változásoknak irányát, amelyeket a háború okvetlenül előidézik, bárhogyan végződjék is reánk nézve.

Ha megfontolásaink körét így körülhatároltuk, nem tekinthető korainak az a kérdés: Milyen a háború mérlege a nő helyzete szempontjából? Mit nyeri és mit veszített a nő már a dolgok mai állása mellett?

A veszteségek oly nagyok, hogy önkéntelenül szemünkbe tűnnek. De ha élesebben figyeljük meg, kitűnik, hogy e g y e s nők veszteségei, nem a nőké, mint társadalmi csoporté. A legszívettépőbb fájdalom, amellyel a háború sok női sújtott, csak annyival nagyobb a férfiakénál, amennyivel bensőbb érzellemmel csügg a nő férjén, fián apján, testvérén, mint a családja férfitagjain. De mindez a fájdalom egyéni érzelmek halmaza; egyes sorscsapások összege, nem hatványozódása. Számátalan nőt ért súlyos szerencsétlenség; de a férfiakat sem kíméli meg. Nem ez a kérdés, hanem az, hogy női mivoltában, a társadalom egészében e l f o g l a l t helyzetében, értékelésében és érvényesülésének lehetőségében nyereséget vagy veszteséget hoz-e a nőnek a háború?

Nyer is, veszít is. De előlegezzük a mérleg egyenlegét és mondjuk ki mindjárt: többet fog nyerni, mint veszíteni. Hiszen nem volna gyógyfolyamat — pedig ilyen gyanánt akarjuk felfogni a háborút minden vérengzésével, minden megrendítő és fájdalmas hatásával — az olyan, amely meggyógyítja a test egyik szervét és eközben gyógyíthatatlan sérülést idéz elő a másikban. Eltolódások, kiegyenlítődések, amelyek egyes funkciók múlt zavarának látszanak, előfordulhatnak a fejlődő szervezetben; de hacsak kifejezetten beteges, elsatnyulási folyamatról nincs szó, nem juthat a dolog annyira, hogy egyenlő fontosságú szervek közül egyiknek teljes elnyomása következzen be a másik javára. A háborút lehet elemi eseménynek tekinteni. A természet változásai vagy evolúció, vagy erupció jellegével lépnek föl. Az erupciók sem pusztítanak, el több életet, mint a folytonos, nyugodt fejlődés kiválasztó hatása; csakhogy egyidejűleg, nem egymásután pusztítják el. De még ennek a befejezésétől ugyancsak távol álló nagyszerű és félelmes természeti eseménynek véres kódén is átviláglik a törvény, amely szerint társadalmunk további fejlődésének történnie kell; e fejlődésben a nőnek ugyanannyi vagy még több része lesz, mint a férfinak.

Könyveljük elsősorban a nő passzívait a háború mérlegében: azt a keveset, amit rövid időre talán ve-

szíteni fog. Tagadhatatlan, hogy a lényegesen »férfias« erények értékelésének árfolyama még sohasem volt oly magas, mint ma. Bátorság, határozottság, önuralom, energia, tekintély, kitartás, aktivitás olyan tulajdonságok, amelyek az utolsó évtizedek kultúrájának elpuhító légkörében némileg veszítettek fényükből, mert nem voltak oly nélkülözhetetlenek, mint ma. Férfi-energiák uralkodnak ma a világ sorsa fölött, magukhoz ragadják a bizalom és elismerés dicsfényét és elvonják ezeket — legalább külsőleg — a rejtettebb, csöndesebben működő erőktől. Esztétikai szempontból ismét a »férfiasság« nyomult előtérbe; ismét a hős az emberiség legdicsőségesebb exponense. Ez önkéntelenül kihat a nő értékelésére is; a kor természete nem engedi, hogy a „nőt nőiessége szempontjából nagyon komolyan vegye. Amely asszonynak nincsenek »férfias« erényei, — ilyennek szokták mondani a bátorság, erő és becsületesség minden nyilvánulását — az nem igen illik ebbe a korszakba; kissé megvetően tolják félre és sokat veszített abból a szerepből, amelyet eddig játszott a kor képzeletében. A nőnek ez a kultusza, amelyet a nyugati, nagyon fejlett és nagyon gazdag országokban üztek, a mi társadalmunktól ismét hosszú időre eltávolodott. Ez az, amit »a nő«, mint társadalmi csoport, veszített; de valószínűleg a nők összességének csak nagyon kis része az, amely mint osztály szenvedni fog a háború okozta átértékeléstől.

Amit minden bizonnal nyerni fogunk, — tehát gondolatban már nyertünk is, — az talán több, mint amennyit a kultúra békés fejlődése évek hosszú sora alatt hozhatott volna számunkra: »szavunk van« a tanácskozásban.

Feltehető, hogy a háború után a társadalom összes osztályainak fokozott együttműködése kezdődik; fölfőzött nem a maihoz, hanem a háború előtti békés idéiioá képest. Ismételten hangzott fel illetékes helyről az B kívánság, hogy azok a szociális intézmények, amelyeket a háború hozott létre s amelyek egy része íémjlesen bevált, fenmaradjanak későbbre is. Ezeknek az intézményeknek egy részét teljesen nők vezetik, — olyan nők, akik szervezőképességgel, energiával, okossággal, munkaerővel, szóval: »férfias« tulajdonságokkal rendelkeznek, — vagy legalább széles teret nyújtanak a dolgozni kívánó nőknek. Olyan törekvések, amelyek évek hosszú során át nem! voltak megvalósíthatók, hirtelen célt értek, hála a parancsoló szükségnek. Ezen a téren a szó szoros értelmében »férfi-hiány« uralkodott. Ezért szólhattak bele az ügyek intézésébe a nők, ezért vehettek részt tanácskozásban és segítségben egyaránt. Eleinte — legyünk őszinték — elég ügyetlenül fogott hozzá némelyikük. De nem sok idő telt bele és végbement az elkerülhetetlen természetes kiválasztódás. Az eleve alkalmasak és alkalmazkodni tudók megmaradtak a munkában, a többiek automatic kiváltak. De »a nő« egyszeriben munkatárs lett a legkülönbözőbb tereken és minden jel arra mutat, hogy később is az fog maradni. Régi előítéletek leküzdésében az első rész a legfontosabb. Hatástalanok maradnak a legjobb érvekkel ostromló útegek, ha nem juthatnak lőtávolságra az ellenséges vértől.

Minthogy nem nélkülözhetők a nők közreműködését, könnyen érthető, hogy azokat becsülték meg legjobban, akik az elvállalt feladatnak legjobban feleltek meg. És azok a tulajdonságok, amelyeket ezelőtt »férfias« erényeknek tekintettek: komolyság, céltudatosság, szervezőképesség, munkakedv, érdeklődés a közösség ügyei iránt, — hirtelen a »legjobb« nők ismertető jele

gyanánt szerepeltek. A kor megteremti azokat az embereket, akikre szüksége van, de egyúttal meghozza a korszerű értékeléseket is. A mostanihoz hasonló, gyorsíróit meneti korszakokban az átalakulás megfelelő gyorsasággal történik. Ha — amit kövte hiszünk — valaha ismét reakció következne be, az a jövővé békés évek nyugodtabb menetének megfelelően oly lassan fog végbemenni, hogy a meddő elmélkedés birodalmába utalhatjuk, mint egy ködhomályba burkolt jövő tartozékát.

Egyet azonban elért a nő: nélkülözhetetlennek ismerték fel közreműködését a társadalom jólétét szolgáló munkában. A kor kényszerítő parancsának engedtek, mikor habozva nyitották meg előtte a kaput; most, hogy bejutott a társadalom nagy üzemének gépházába, meg is fogja ott állani helyét. A kor szélvihara hirtelen felszakította azt a kaput, amelyet már régen türelmesen ostromolt. Erős hitünk, hogy az munkakerők betódulásával új, friss levegő is áramlik a régi épületbe. Az asszonynak megengedik, hogy közreműködjen — és mindenkor erre törekedett elsősorban, mint új jogainak legbiztosabb alapjára. Rövid ut vezet ettől a nagy realitástól a törvényben megalapozott jogokhoz. Ezen az utón hatalmasan előrelendítettek bennünket ennek a nagy korszaknak tapasztalatai.

A háború mérlege kedvező a nő helyzete szempontjából. Jobb szeretttük volna ezt az eredményt más, kevésbé kegyetlen ti ion elérni. De ami jót rejt magában ez a rettenetes háború, — hinni akarjuk, hogy tényleg van ilyen, — annak a nő számára is új, boldogabb fejlődési lehetőségeket kell megnyitnia.

Női Röntgen-asszisztensek a háborúban.

A »Staatsbürgerin« írja:

»Bizonyára jó és helyes minden munka, amelyet nők végeznek azért, hogy a háború okozta nyomorúságot enyhítsék. De csakis úgy lehet boldogító és felszabadító, ha igénybeveszi és felszínre hozza a legjobb erőket és képességeket, igazán kielégítő tehát csak olyan munka lehet, amelyet már béke idején gyakoroltak, mert akik reá hivatottak, jól elkészültek és nem kénytelenek kontármunkát végezni, mint ez mostanság bizony sokakkal megesik, akik csak hogy ne maradjanak tétlenül, ölhetett kézzel azt teszik, amire véletlenül alkalmuk nyílik és ami talán igen kevésbé felel meg képességeiknek.

Csak olyan munka hozza meg a kielégülést, amely — bár közvetlen vonatkozásban áll a háborúhoz, — mindamelltt békés; ilyen munka pl. a hivatásos ápolónőké hadikórházakban. Ehhez hasonló a női Röntgen-asszisztenseké, akiket ugyancsak hadiszolgálatra hívtak be. Behívásuk nem jött hirtelen; előkészítették és szervezték, amit — sajnos — nem mondhatunk el minden női munkáról.

A Lette-egyesület fényképező tanfolyamán kiképzett növendékek évekkal ezelőtt klubba tömörültek,

amelynek igen sok tagja van Németországban. És mivel ezen a tanfolyamon már hosszabb ideje különös szeretettel gyakorolták a tudományos fényképezést, igen tekintélyes a száma az innen kikérült tudományos munkára képzett női asszisztenseknek, kik majdnem mind biztos és jó állásban dolgoznak.

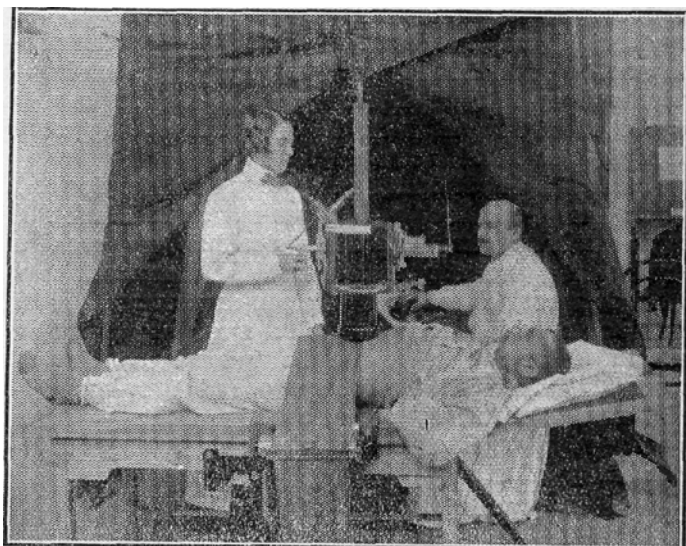
Mikor két év előtt a politika egén háborús fellegek kezdtek tornyosulni, Kundt k. a. — a fényképező tanfolyam vezetője és az említett klub elnöke — tervbe vette, hogy a Röntgen-képek készítéséhez értő nőket a háborúban is hasznosakká teszi. Ismert cél tudatosságával kikérte a klub tagjainak beleegyezését, azután tárgyalta a katonai hatósággal és a Vörös Kereszt-Egyesülettel. Túllépnők e rövid ismertetés határát, ha a női Röntgen-asszisztensek szervezését előkészítő tárgyalások fokozatos fejlődését itt közölni akarnók. Elég, hogy a háború kitörésekor már annyira jutottak, hogy át lehetett térni a gyakorlati megvalósításra.

A jelentkezők kötelezték magukat arra, hogy »német háború esetén annak egész tartamára a Vörös Kereszt-Egyesület szabadon rendelkezik velük és ki rendelheti őket a hadiszállásokra, avval a különbséggel, hogy a nyolcadik mozgósítási naptól fogva készenlétben állanak és a kézhez kapott külön behívóparancsnak haladéktalanul eleget tesznek.«

És eleget is tettek; 122 jelentkező közül negyvenet nélkülözhetetlennek jelentettek ki a különböző kórházak és klinikák vezetőségei, éppen a háború miatt.

A Lette-egyesület tanfolyamának 82 növendékéhez csatlakozott a »Verband für wissenschaftliche Hilfsarbeiterinnen« 75 tagja, akik a szervezethez csatlakoztak.

Érthető és örvendetes volt az az öröm és lelkesedés, amely a behíváskor kifejezést nyert, és amely semmivel sem maradt harcos ifjainké mögött, noha jól tudták mindannyian, hogy őket is fenyegetheti veszély. És valóban: egyikük francia hadifogságba jutá-

Seenger Ida Röntgen-asszisztens a Révész-utcai hadikórházban.

Magyar Ház
BÉCSBEN

Grand Hotel National

WIEN II. Taborstrasse 18. 300 szoba, modern Comfort. Tulajdonos: KASZNÁR NÁNDOR.

sát kell fájlalnunk. W. kisasszony lazarettjével fogságba jutott, s bár szabadonbocsátása magától értetődnek, minthogy az egészségügyi csapathoz tartozik, eddig még nem történt meg, sőt tartózkodási helyét sem sikerült megtudni.

A később küldöttekkel együtt körülbelül 160 női Röntgen-asszisztens van most a csapatoknál. Valamennyien egész lelkükkel készek hivatásuk betöltésére. De — sajnos — nincsenek minden csapatkórháznak Röntgen-műszerei. Némelyikben hiányzanak a gépek, másutt nincs villamos áram. De aki azt hinné, hogy Röntgen-asszisztenseink ott ölbe teszik kezüket, nagyon téved. Ott segítenek, ahol szükség van rájuk. Mosnak, foltoznak, zöltséget tisztítanak, fényképeznek; életrevaló nők. Szívesebben vennék, természetesen, ha tulajdonképpem dolgukat végezhették. De hogy még azok is, akiknek egyelőre várniok kell, elegendő foglalkozást találtak, bizonyítékul szolgálhat talán az ellen, hogy a »női segítséget a csapatoknál lebecsülik, mint ahogy megesik; mutatja, hogy volna ott elég hely még parlagon heverő erők tevékenységére és hasznosítására.«

Magyarországon még nem lehet szó sem a képzett női Röntgen-asszisztensek nagyobb számáról, sem rendszeres alkalmaztatásukról. Első helyen kell azonban megemlítenünk Balla Julia Röntgen-asszisztent, ki mintegy 15 év óta működik e pályán. Eredetileg nem készült Röntgen-asszisztensnek, de 1899-ben operáció miatt az egyetemi I. sz. sebészeti klinikára kerülvén, ott hosszú gyógykezelése alatt magánszorgalomból megtanulta a laboratóriumi mikroszkopikus preparátumok elkészítését és a fotografálást. Mikor a klinika első Röntgen-készülékét megkapta, aziránt is érdeklődött és beletanult legelőször a Röntgen-lemezek előhívásába. Felgyógyulása után, 1900 december hó elején már mint klinikai laboránsnő foglalatostkodott a klinikán. Eleinte a szövettani laboratóriumban, de későbbben a Röntgen-diagnostika mindinkább való terjedésével tisztán a Röntgenezésre adta magát. Az egyetemi I. sz. sebészeti klinika 1909. óta üzembehelyezett új épületében berendezett nagy Röntgen-laboratóriumában igen bő alkalma nyílik e szakmát mindig tágabb mederben folytatni. 1913. január óta egyetemi Röntgen-kezelőnővé nevezték ki.

A legtöbb hadikórházban egy-egy önkéntes ápolónő tanulta meg ad hoc a Röntgen-felvételek készítését, egyik-másikban akadt hivatásos ápolónő, aki ezen a téren már gyakorlattal rendelkezett. Hadikórházainkban a teljesen szakképzett női Röntgen-asszisztensek sorát Se eng er Ida asszony nyitotta meg, aki éppen a háború kitörése előtt fejezte be tudományos fényképészeti tanulmányait Berlinben; a székesfőváros Révész-utcai kórházának megnyitása óta Dollinger tanár mellett végzi a Röntgen-felvételeket és érvényesíti kiváló szaktudását.

Ízléses, olcsó bekötési tábla

A NŐ I. évfolyamához

beszerezhető kiadóhivatalunkban. Ára
tartalomjegyzékkel 1.20 K.

Emléklap

Florence Nightingale, a sebesültek ápolásának szervezője
tiszteletére.

Írta: EVÁ WAGEMÄNN.

Sok ezer asszony áll ma segítő gyanánt sebesült harcosok mellett s talál e nehéz korszakban vigasztalást és kielégülést, ha a hazáén tehet valamit és leróhatja háláját azok iránt akik oly mondhatatlanul súlyos áldozatokat hoztak. Mindannyian szívesen fognak visszaemlékezni arra az asszonyra, aki 60 év előtt utat tört számukra és alapvető, nagy munkájával kiérdemelte kartársainak szeretetét, tisztetét és bámulatát.

Egy nemrégiben megjelent könyv, amely életét ismer-teti, a következő adomával kezdődik: A krími háborúból visszatért tiszteket díszbened ünnepekké s ennek folyamán felvetődött a kérdés: e hadjárat történetéből kinek a nevét fogja legtovább megőrizni az utókor? E tisztek mindegyike egy cédulára írta véleményét s amikor ezeket felolvasták, kitűnt, hogy valamennyien ugyanazt a nevet írták; Florence Nightingale. Szinte csodálatosnak tetszik ma, hogy ilyen dicsőség jutott egy ápolónőnek.

Néhány hónappal a krími háború kitörése után a Times haditudósítója riasztó híreket közölt a Keleten létesített angol kórházak állapotáról. A lap meleg felhívásban kérte Anglia asszonyait, hogy menjenek el Skutariba ápolónőnek. Addig egyáltalán nem alkalmaztak női ápolószemélyzetet, mert a katonai kórházakban szerzett tapasztalatok ellenük szóltak: csak a legműveletlenebb, legdurvább, részeges asszonyok vállalkoztak volt a katonák ápolására. Ezért teljesen az egészségügyi csapatok kezében volt az ápolás; ezek pedig semmiféle képzettséggel sem rendelkeztek, közülük sokan maguk is megbetegedtek. A Times felhívására tömegesen jelentkeztek asszonyok a társadalom minden rétegéből, de ők sem rendelkeztek semmiféle képzettséggel és szervezettséggel. Mr. Sidney Herbert, az angol hadügyminisztérium akkori feje, baráti viszonyban volt Florence Nightingale-lel és tudta, hogy ő evek óta képezte magát a betegápolásban és a legbehatóbban foglalkozott avval. Indítványt terjesztett a kormány elé, hogy intézzen kérdést ehhez a hölgyhöz, elvállalná-e a Skutariba küldendő ápolónők csapatának szervezését és vezetését. Ez a felszólítás keresztezte Florence Nightingale le veit, amelyben önként ajánlotta fel Skutariban teljesítendő szolgálatait.

Florence Nightingale tanulmányainak nagy részét Németországban végezte s így reális bizonyítéka annak, hogy a nemzetek mily sokat köszönhetnek egymásnak és hogy alig mutatható ki, melyikük tartozik a másiknak nagyobb köszönettel. Fliedner német lelkész 1836-ban alapította Kaiser worthben, a Rajna mentén Európa első ápolónő-iskoláját; ebből a legszerényebb méretű kezdetből származott a diakonisszák mai nagyszerű szervezete. Ebben az iskolában töltött Mrs. Nightingale két nagyeredményű évet, miután régebben a londoni kórházakban és francia zárdákban szerzett gyakorlatot. Amilyen új és [hallatlan dolog volt, hogy egy nagytekintélyű család leánya ápolónővé képezze magát, olyan szent komolysággal szentelte magát Florence Nightingale e képzésnek. Saját mondása értelmében járt el, amelyet később minden nőnek olly nyomatékkal (kötött lelkére: »Mindannyian, akik valamely pályára mentek, sze-rezzetek arra olyan előképzettséget, mint a férfiak a maga pályájára. Ne gondoljátok, hogy másképpen tudtok eredményre jutni. Csakis úgy számíthatok rá, hogy az: Úristen

sikerrel ajándékoz meg, mert felületes, félmunkától megvonja áldását.«

Jól előkészítve fogott hát munkájához. Egy héttel felzárkózása után együtt volt ápolónőinek csapata. Azt a sok hölgyet, akik a társadalom legelkelőbb köréből jelentkeztek s akik közül sokan alkalmatlanok, mindannyian kiképezetlenek voltak, nagyrészt elutasította és már létező katólikus és protestáns kórházakból gyűjtött egybe 38 ápolónőt, akikkel együtt Skutariba utazott. Természetesen nem volt hiány olyan hangokban, amelyek megjósolták, hogy a harctéri kórházak megerőltető munkáját egy asszony sem bírja ki és hogy legrövidebb időn belül mindannyian betegesen fognak visszaérkezni.

Mikor Florence Nightingale megérkezett utazása céljához, Skutari barakk-kórházai nagyon is igazolták a Times leírását. Leírhatatlan volt a piszok és {rendetlenség. A sebesültek és betegek mosdatlanul, kötés nélkül, férgektől borítva feküdtek sűrűn egymás mellett az áthúzatlan ágyakon vagy a termék és folyosók padlóján, ahol patkányok futkostak rajtuk keresztül. Sem mosdótálcák, sem szappan, sem fehérnemű, sem kötözőszerek! Elutazása előtt a hatóságok arról biztosították Mrs. Nightingale-t, hogy küldtek mindenemű ápolási kelléket bőségesen. De az Skutariba különböző végzetes akadályok folytán nem érkezett meg; a kórház vezetősége pedig azt az elvet vallotta, hogy hiányról sohasem panaszkodik és minden kérdésre azt válaszolja: »All right.« Szerencsére Mrs¹. Nightingale a kapott megnyugtatók ellenére is hozott magával a hajón fehérneműt, kötözőszereket és sok más »szereteadományt« sajátjából és barátai ajándékából s így az első időre ezeket kellett felhasználnia. 24 órával megérkezése után újabb sebesültszállítmány érkezett a harcterről a túlszűfolt barakkokba. Ennek a feladatnak megoldására igazán Mrs. Nightingale »parancsoló géniusza« kellett, mint egy munkatársa mondotta: az ő szervező lángesze aránylag rövid időn belül rendet teremtett a káoszban.

A betegek táplálékával éppen oly kevéssé foglalkoztak addig, mint ápolásukkal; a katonák nagy üstökben főztek, akár a táborban; konyha nem »volt. Tíz napon belül berendezte Mrs. Nightingale a tábori konyhát, amelynek további vezetését utóbb önkéntesen vállalta egy francia szakács.

Hihetetlenül hangzik, de rendes mosóműhely sem volt addig; ezer inget pedig saját költségére varratott Mrs. Nightingale az első időben, őszinte jelentésekben tárta fel a helyzetet az otthoni hatóságok előtt és közbelépésével sikerült figyelmet keltenie és tekintélyt szereznie. De mily nagy szükség is volt a nyíltságra! A Times nagy összeget gyűjtött a sebesültek támogatását szolgáló alapra. Mikor azonban át akarták azt a hadügyminisztériumban adni, biztosították a Times megbízottját, hogy nincs reá szükség; mikor pedig nem engedte elriasztani magát és a pénzzel a Bosporus partjára utazott, itt is értésére adták, hogy baglyokat visz Athénbe és hogy talán legjobb volna a gyűjtött pénzből templomot építeni Perában! De mielőtt ezt megtette volna, elment Mrs. Nightingale-hez és — a templom nem épült föl. Milyen boldog volt Florence Nightingale, mikor végre anyagi eszközök állottak rendelkezésére és enyhíthette azt a nagy nyomorúságot, amely minden vonalon még mindig uralkodott; gondoskodhatott ágyakról, ételkészerekről és üdítő italokról, fehérneműről és meleg alsóruháról a legénység számára.

De szervező tevékenységén kívül és még annál is jobban hatott — úgy látszik — személyes befolyása. Segítő keze egy nehéz műtétnél sem hiányzott; végigment a ko-

lera- és tifuszbetegek ágyai között és megállott a haldoklók ágya mellett. Longfellow »The lady with the lamp« című költeményében megénekelte magas, karcsú alakját, amint esténként lámpával kezében végigjárta a kórházi termeket, itt megigazítva egyet-mást, ott egy jó szót ejtve. De talán még nagyobb bensőséggel jellemzik egy szegény sebesült katoná szavai: »Persze nem beszélhet annyi százunkkal, még csak nem is mosolyoghat mindenkire; de megcsókolhatjuk árnyékát, amint mellettünk elhalad és már ettől is jobban vagyunk.« Mikor később egyszer egy gyűlésen ismételték ezeket a szavakat, tízezer fontot jövedelmeztek a Florence Nightingale-alapnak; de akire vonatkoznak, arra nézve talán még nagyobb értéket képviseltek.

Csaknem két évig télen-nyáron ott maradt Florence Nightingale a Keleten; Skutari kórházain kívül más ideiglenes és tábori kórházakban is — amelyekben más ápolónők is működtek — az ő kezében volt a felügyelet. Milyen mély részvétet borzongásaival olvassuk ma leírását: hogyan fekszenek a szegény katonák hideg decemberi éjszakákon a Sebastopol előtti futóárkokban, hogyan kerülnek a kórházakba lefagyott tagokkal, amelyeket meleg ing sem takart; reszketve olvassuk, milyen zsúfoltak voltak a kórházak kolera- és tifuszbetegekkel! Magát Florence Nightingale is elfogta, a láz; hetekig súlyos betegen feküdt, de mégis kitartott, benn maradt tevékenysége színterén, míg a Kórházakat bezárták és a háború végeztével hazatértek az utolsó katonák. Felfoghatatlannak látszik, hogy annyi munka mellett időt talált még¹ arra is, hogy gondoskodjék az aszszonyokról, akik követték férjüket a harctérre és akikkel senki sem törődött; munkát szerzett nekik és tisztességes lakást; sőt még a megszállott tartományban maradt csapatoknak könyvtárakat, olvasószobákat és kávézó helyiségeket is rendezett be, hogy megóvjá az ivástól és henyélestől; rábírta őket, hogy hazaküldjék zsoldjuk egy részét és még a pénzküldemények továbbítását is elvállalta — szóval mindenképpen örködött a legénység testi jóléte mellett annak lelki egyensúlya fölött is.

Hazája rendkívüli elismeréssel és hálával viseltetett iránta; a nemzet kicsinyje-nagyja tódult feléje, hogy hódoljon neki visszatérte után; ő azonban a legnagyobb csendben, észrevétlenül tért vissza; az a gyémántokkal és vörös kereszttel díszített melltű, amelyet Viktória királynő küldött neki, valószínűleg mintaképeül szolgált a Vörös Kereszt mai jelvényének. De a hódolat legértékesebb kifejezése a »Nightingale-alap«, amely az angol birodalom minden részéből gyűlt össze, 44.000 fontra (több mint 11 millió korona) rügött és egy ápolónői iskola létesítésére volt szánva. Természetesen arra számítottak, hogy Florence Nightingale fogja az iskolát vezetni; de a háború két nehéz esztendeje annyira megviselte egészségét, hogy habár csak 35 éves volt, nem teljesíthetett soha többé személyes kórházi szolgálatot. De azért egész életében — pedig 190 (éves lett és csak 1910-ben halt meg — a betegápolás fejlesztése érdekében a legbuzgóbb működést fejtette ki a legszélesebb körben tettel, szóval és írásban. Első sorban továbbra is a hadsereg körében szükséges egészségügyi reformok iránt érdeklődött; barátja, Sidney Herbert, az ő segítségével buzgón küzdött ezekért, mert az angol katonaság halandósága — úgy mondják — addig béke idején is ijesztően nagy volt. De külföldről is kikérték tanácsát mindenfelől, valamint az amerikai polgárháború alkalmával, a Nemzetközi Vörös Kereszt Egyesület megalakításakor és az 1870. évi német-francia háború idején. Nem éreztelen epizód, hogy Vilmos császár, mikor Mrs. Nightingale életének utolsó éveiben ellátogatott Angliába, virágcsokrot küldött neki, »becsülésének kifejezése gyanánt az iránt a hölgy iránt, aki a Rajna melletti Kaisers-

wörthben nyert kiképzés után a krimi háború alatt oly megbecsülhetetlen szolgálatokat tett az emberiségnek, utóbb pedig olyan ápolónő-iskolát létesített Angliában, amelynek híre egész Európát bejárta és amelyet mindenütt mint-iskolának tekintenek.«

A »Nightingale-alap« kamatainak egy részéből első sorban ápolónőket képeztek ki a már létező kórházak számára, részben gyermekágyasok számára képeztek belőle ápolónőket; csak 1871-ben nyílt meg a »Nightingale-House«, a híres londoni ápolónő-iskola, szemben a parlamenttel. Mrs. Nightingale műveiben teljes erővel küzdött az ápolónői hivatásról elterjedt előítéletek ellen. Így pl. azt írta egyszer: »Olvastam valahol, hogy a betegápolás megfelelő foglalkozás az »alsóbb középosztály« számára. Mondaná-e valaki azt, hogy a festés vagy szobrászat az »alsóbb középosztálynak« való hivatás? Hogy lehet egyáltalán egy osztályra szorítkozni?«

Mindenben résztvett, ami a betegápolás terén történt. Nagy érdeklődést tanúsított a szegény betegek házi ápolása iránt; figyelme már Kaiserswörthben ráterelődött erre (a kérdésre és mikor behozták Angliában a kerületi betegápolást, buzgón közreműködött terveinek megállapításán és a kerületi betegápolónőket képző iskolák létesítésén. Műveiben ugyanolyan alaposan foglalkozik a munkások kicsiny háztartásának hygiénájával, mint India öntözésével és csatornázásával; gondolatait és érzelmeit ugyanannyira felkeltették a távoli földrészek katonái, mint akármelyik szegény gyermekágyas asszony, aki birtoka közelében lakott és akit rendszeresen ellátott saját istállójából származó tejjel.

De érdeklődése nem is fordult egyoldalúan csakis a betegápolás felé; minden társadalmi baj felkeltette azt. Még 70-es éveiben ifjúkori bűnösök érdekében fordult a hatóságokhoz, hogy megóvja őket a börtön káros befolyásától; néhány évvel később foglalkozott még a lakásreform ügyével és a nőkérdésre nézve a következő arany szabályt állította fel: »A nők tartózkodjanak olyan jelszavaktól, amelyek a férfiak egyszerű utánzására csábítják őket; de másrészt ne riadjanak vissza semmiféle munkától azért, mert az eddig férfiak kezében volt. Az asszony vegye {ki a tőle telhető legnagyobb részt a világ munkájából és teljesítse azt lehetőleg jobban, nem törődve avval, mit szólnak hozzá az emberek. Sohasem alkotott nagyot vagy értékeset az, aki a külső hangokra figyelt. Tegyétek, amit helyesnek tudtok, akár »nőhöz illőnek« tartja a közvélemény, akár nem. Hadd beszéljenek! csak járjatok a munka felé vezető egyenes utón, egyszerűen és jóhiszeműen!«

Így tett ő is, a nemes lélek: a belső szózatra hallgatott és haladt a maga útjain — saját lelki nyugalma és a szenvedő emberiség javára! Bár ihletné meg az ő szelleme mindazokat, akik ma enyhíteni törekszenek a tátongó sebeket!

Kinek előfizetése lejárt, küldje be a hátralékos összeget a kiadó-hivatalnak, nehogy a lap küldése fennakadást szenvedjen.

Gyermekeink nyilvános

szerepeltetése .

Írta: Dr. SALGO JAKAB, egyet. m. tanár.

A jelen kegyetlen időben, mikor nemcsak az élő nemzedék munkaerejét és egészségét sok időre kiható veszély és mélyre menő károsodás éri, hatványozott aggodalommal, gondteljesen fordul tekintetünk a jövő nemzedék felé. Mivé lesz a mostan fejlődő gyermekereg és milyen lesz az óriási harcoktól, nélkülözésektől kimerült hazatérők progeniturája? Hogy a most élő gyermekseregre a nyomasztó légkör, a felnöttek olyannyira megváltozott lelkivilága, a szenvedélyek általános fölkorba csolása és az etnikai érzések leszállása a legkárosabb kihatással van, az kétséget nem szenved. Hogy úgy a házi, mint az iskolai tanítás és nevelés megszorítása ezt a hatást még fokozza, szintén bizonyos. Hiszen csak nézni kell a kelletténél szabadabb ifjú sereget, hogy tisztában legyünk avval, hogy a háború okozta tökéletlen tanítás és meglazult fegyelem a legnagyobb veszedelemmel fenyegeti a most felcseperedő ifjúságot és vele együtt természetesen a legközelebbi generációt.

Erre nézve csak egy igen jellemző tényre akarunk rámutatni a felsőbb tanítás köréből.

A háborús bonyodalmak némely tekintetben különböző hatóságoknak csodálatos könnyebbségeit és megértő elnézését szükték. Így pl. a házasságkötés rendes megnehezítését és nehézkességét a háború viharja mintha elsöpörte volna, amin nincsen sajnálni való. De hogy ugyanez az elnézés és könnyedség, hogy ne mondjuk: könnyelműség a felsőbb tanulmányok, a főiskolák képesítő szigorú vizsgálatai kiürül is kimondott akarattal megnyilvánul, hogy a tudatlanság és tehetetlenség a világháború tüze mellett főzi meg kis leveskéjét, ez már a társadalom rovására megy és annak mindenféle érdekeit a jövőben nagyon is sértheti és bizonyára sérteni is fogja.

A fiatal csemetéknél ez a veszedelem még nagyobb. A felügyelet lanyhasága, a fegyelem megbontása lehetetlen, hogy kiköszörülhetetlen csorbát ne ejtsen a fiatalok egész szellemi életük fejlődésén. Hogy a nyomor, a bizonytalanság, a legszélsebb kedélybeli ingadozások és mozgalmak a felnöttekben, szülőlkben és tanítóknban mélyen érinti a fiatalokúakat, nevezetesen azok lelki világát, azt bizonyítani sem kell. Hogy a magukra hagyott fiatalok éppen életük megalapozásában, testi és lelki fejlődésük legviharosabb szakában súlyos és kétségbeejtő szükségállapotba sodortatnak, az kézen fekvő dolog. De a tehetősebb körökben is okvetlenül kell, hogy szedje áldozatait a fiatalság közt, ahol pedig legalább megvan a lehetőség, hogy a hiányokat pótolják. Mert ami pusztítást a szűkebb életviszonyok közt élőknel a gond, a megélhetés hatványozott nehézsége, a nyomor és ekzisztenciájuk kétségessége végbevisz, azt az u. n. magasabb körökben a világháború szörnyű fejleményei által fölkorba csolt, burjánzó hiúság bőségesen meghozza.

Jól tudjuk, hogy hiúság nélkül nagyon szűken mérnék a jótékonyt. És azért helyeselnék is az ártalmatlan emberi gyengeségek kielégítését a jótékonyt terén szerzett érdemek megjutalmazásáért. Ami az embernek szívét és érzelmeit a jótétemény, a könyörület, a szolgálatkészség felé vonzza, azt mind melegen üdvözöljük. még ha a háttérben egy kis önző

hiúság képezi a mozgató erőt. De ezt is csak addig és annyira, ameddig és amennyire a magasabb érdekeket nem sérti. De ahol a jótékonyági buzgalom a legközelebbi és családfenntartási kötelesség rovására érvényesül, ahol a mások nyomora elfojtja a saját hozzártartozók iránti kötelező gondoskodást, ott a hiúság nagyon közel áll a háborúhoz; ott az ártalmas jótékonyági láz kezdődik. Ahol pedig az anya jótékonyági működése közben megfélelkezik a saját gyermekeinek jólétéről; ahol a serdületleneket az anya maga, a hiúság nagyobb dicsőségére, befogja az aktuális jótékonyági mutatványok igájába, ott már háborútról sem beszélhetünk, mert ez már egyenes bűnözés. Ennek csak az az egyedüli mentsége, hogy az illetők nem tudják, hogy mit csinálnak. Mert már maga a serdülőknak gyakori nyilvános szerepeltetése, valamely kicsi, vagy nagyobb tehetségük fitogtatása és produkálása a nagy piacon, hamis érzelmek és kölcsönvett gondolatok több-kevesebb illetlen, vagy legalább a gyermekhez nem illő gesztusok kíséretében, csak a gyermek lelki életének megkárosítását okozhatja.

Előttem fekszik az »Uránia magyar tudományos színház«-nak egy legújabb plakátuma, mely szerint egy, természetesen jótékonyági célból rendezett, »művész előadás« a közreműködő gyermekcseregben egy három- és egy h a r m a d f é l éves leánygyermek is szerepel. El akarom hinni, hogy a közreműködők csupa nagy (!) tehetség, de erősen kétlem, hogy a főszereplőt a művészi előadásra fektetnék. A hirdett »művész előadás« szenzációja mégis csak a »művészek« kiskorúsága lehet, a kiskorúság alatt itt a kicsi kort értve. És lehet-e ennek a művész előadásnak (?) olyan nagy anyagi sikere, mely fölérne avval a pusztulással, melyet a gyermekhez semmiképpen nem illő produkció a kicsinyek lelki világában véghez visz? igazán, hiheti azt egy gondolkodó ember, hogy a heteken át folyó »próbák« és a nyilvános szerepléssel járó izgalmak jó hatással lehetnek a gyermekek idegrendszerére? Föltehető-e, hogy a komédiázás, (mert hiszen másnak nem mondható a gyermekek művészeskedése), a nyilvános szereplés a gyermek nevelésének, a lelki élet fejlődésének és fejlesztésének hasznos segítő eszköze?

Törvény biztosítja az állat- és növényirtást pótló gondozást és gondos pótlását. A fiatal házi állatok, de még a vadak is bizonyos törvényes védő intézkedések által oltalmaztatnak az okatlan kihasználás ellen, de még az erdők faállományát is törvények védik a kíméletlen emberi kéz ellen. Éppen csak az emberi csemeték vannak védtelenül kiszolgáltatva a felnőttek hiúságának és sok esetben kapzsiságának. Azért látunk annyi csodagyermeket és olyan kevés csodaembert. A megcsodált gyermek olyan, mint a meleg-házi növény: a legkisebb szél, a legcsekélyebb zord érintés menthetetlenül elpusztítja. Pedig a társadalomnak nincs semmi szüksége csodagyermekre. De annál nagyobb szüksége van most és mindenkor edzett, munkabíró, komolysággal, céltudatosan nevelt felnőttekre. A jelenkor, melyben annyi eleven erő és annyi kész munkaképesség veszendőbe megy, sokszoros nyomattal arra inthetné az embereket, hogy ápolják és gondozzák a latens és fejlődő erőket. Mert hiszen rendes, sőt fokozott munkás idő fog bekövetkezni a mostani fájdalmas pusztítás után és akkor munkára képesített és munkához szokott egyénekre lesz szükség, nem pedig értelmetlen »művész előadásokon« elnéző tapssal fölízgult alakoskodókra.

Társalkodónőnek ajánlkozik idegen nyelveket jól értő, művelt fiatal nő, ki 10 hónapos gyermekével együtt szeretne alkalmazást találni, Szivesen megvidékre is. Címe megtudható a Feministák Egyesületének munkaközvetítőjében: V. Mária Valeria-utca 12. szám.

Francia társalkodónő, disztigvált, délutáni alkalmazást keres. Zeneértő, jártas finom kézimunkázásban és festésben. A Feministák Egyesületének munkaközvetítője szivesen szolgál bővebb felvilágosítással.

Magyar honosságú, de Párisban született és ott a háborús viszonyok következtében került haza Magyarországra **gyermekek mellett állást keres.** Tökéletes francia kiejtéssel bír. Címe megtudható a Feministák Egyesületének munkaközvetítő irodájában: V. Mária Valeria utca 12. sz.

Társalkodónői állást keresnek a Feministák Egyesületének munkaközvetítő irodájában (V. ker., Mária Valeria utca 12.) megbízható, disztigvált nők. Közelebbi adatokkal szivesen szolgál az iroda.

Énekórákat vállal a legmagasabb kiképzésig, az oktatás terén nagy sikereket elért **énekművész.** Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál a Feministák Egyesületének munkaközvetítője: V. Mária Valeria utca 12.

Hegedüoktatást vállal nagy gyakorlattal bíró **hegedűművész.** Címe megtudható a Feministák Egyesületének munkaközvetítőjében: V. Mária Valeria-u.12

Házitanítónő gimnáziumi készültséggel bíró, **perfekt** német, a francia és angol nyelvben is jártas, közép- vagy elemi iskolai tanulók tanítását vállalná. Címe megtudható a Feministák Egyesületének munkaközvetítőjében (V, Mária Valéria-utca 12. szám)

Mi lesz tavasszal?

ezen töri a fejét most sok ezer ember! Ha a közönség továbbra is olyan odaadással és alaposan fogja támogatni a hatóságokat egészségügyi intézkedéseiben, mint eddig, akkor tavasszal nem fogják felülni fejüket a ragályos járványok, a kolera, a kütetes tífusz, a vérhas.

Ellenségeink hadseregében a kiütéses tífusz nagy számban található és e betegség terjedését különben a teük közveülik, miért is ellenük védekezzünk alapos fertőtlenítéssel.

Kezüket és arcukat **lysoform szappannal** mossuk meg és a mosdó -és fürdővizhez adjunk kevés **lysoform** fertőtlenítőszeret. — A butorokat reggel töröljük át 3%-os **lysoform** oldatba mártott ronggyal, ugyanigy suroltassuk fel a puhafapadlókat. Piszkos fehérneműt ajánlatos zsákba összegyűjteni és azt 3%-os (olcsó) **nyerslysoform**-oldatba 24 óráig beáztatni s csak azután mosatni.

Tanuljunk meg fertőtleníteni

s e célból kérjük ingyen és bérmentve az »Egészség és fertőtlenítés« című tanulságos könyvecskét.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyártól
Ujpesten. :: ::

Győzelmek Amerikában.

Írta: CARRIE CHHPMAN CHTT.

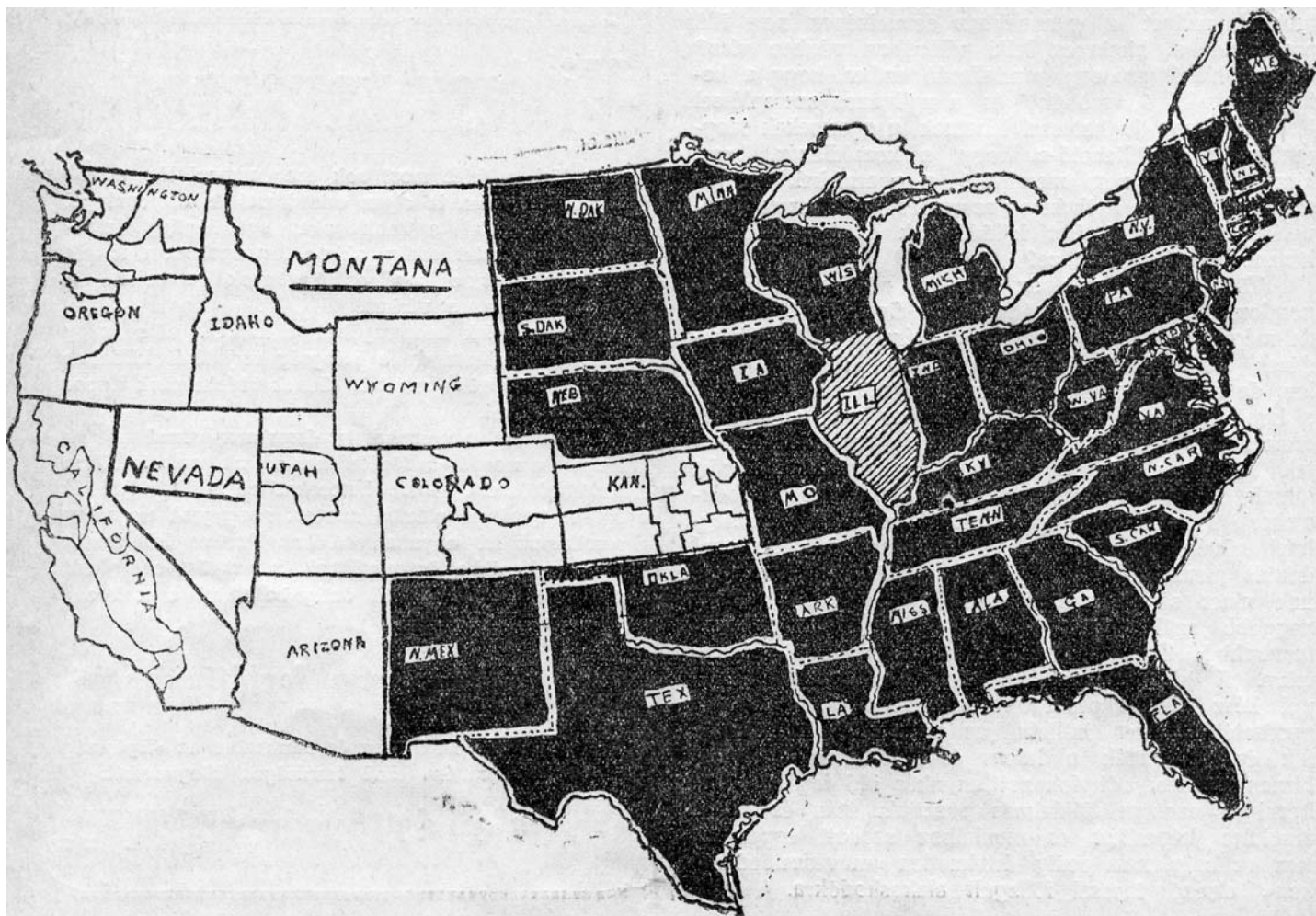
Két államban győztünk — Nevada és Montanában; ezekkel együtt az Egyesült Államok területének több mint felében van a nők választójoga. Ezekben a helyzetet véglegesnek tekinthetjük, mert sohasem keletkezett még olyan mozgalom, amely a már megadott választójog visszavonását követelte volna. 1915-ben New-York, New-Jersey, Massachusetts és Pennsylvania államokban kerül a nő választójoga szavazás alá.

Ezek az államok a legsűrűbben lakottak, mert legrégebben keletkeztek. De terület szempontjából, ha ezt a 4 államot egybefoglalva Montana közepére helyezhetnők, köröskörül akkora terület maradna, hogy Indiana és Rhode island kitelnék belőle. Az Unió nyugati része éppen oly gazdag az élet legszükségesebb javaiban, mint a keleti és szintén elbírná e sűrű lakosságot. Csak idő kell hozzá, hogy mind pénzügyi, mind kereskedelmi szempontból jelentőségre tegyen szert.

Aki nem ismeri az amerikai viszonyokat, nehezen fogja megérteni, miért nem győztünk még más államokban. Legtöbbjükben az úgynevezett nedves és száraz párt közötti küzdelemmel volt kapcsolatos a mienk. A »nedves párt« az alkoholtól képviselőiből áll; a »száraz párt« az alkoholtilalomért küzdőkből. Az előbbi mindenütt ellenzi a nők választójogát, mert biztosra veszi, hogy a nőket könnyebb megszervezni az alkohol ellen, mint a férfiakat 1914-ig a választó-

joggal rendelkező nőknek nem volt alkalmuk az alkoholkérdésben állást foglalni s ez szinte javára vált mozgalmunknak. Ki lehetett mutatni, hogy az alkoholtilalmat kivívták olyan államokban is, amelyekben csupán férfiak szavaztak, és hogy csupán Kansasban létesült az alkoholtilalom azok közül az országok közül, amelyek a nőknek megadták a választójogot, de ott is jóval régebben, mint a nők megkapták politikai jogaikat. Habár az alkoholtólke mindig ellenezte a nők választójogát, ezek a tények mindenkor békítőleg hatottak engedékenyebb képviselőire. De a mostani választásnál népszavazás tárgyát képezte az alkoholtilalom és megszavazták Arizonában, Oregonban és Coloradoban, ahol a nőknek van választójoga.

Most a választójogi nőmozgalom Scylla és Charibdis között áll: egyfelől az alkoholtilalom, másfelől a drága italmérési engedélyek. Abból, hogy ezek az államok megszavazták az alkoholtilalmat, önként következik, hogy az alkoholtólke nagyobb erővel fog a nők választójoga ellen küzdeni, mint valaha. Ha viszont ellenezték volna az alkoholtilalmat, a »száraz párt« küzdött volna ellenünk azon az alapon, hogy nem támogatjuk az alkoholelles mozgalmat. A nőkérdés szempontjából mind a »nedves«, mind a »száraz« párt szűk látókörű és ha szavazatunkat így két malomkö fogja örölni, porrá őröldik közöttük. Lehetetlen világosan látni ennek a választásnak más kérdésekre vonatkozó eredményét. De Ohióban, ahol leghevesebben küzdött egymással a »nedves« és »száraz« párt, a szavazatok 41% a esett a nő választójogára. Pontosan tudjuk tehát, mennyivel több szavazót kell megnyernünk és már ez is haszon.

Az Egyesült Államok térképe a nők választójoga szempontjából.

A fehér alappal jelzett áilamokban a nők választójoggal bírnak.

SZEMLE

Afeniinisták Egyesületének Munkaközvetítő Irodájában
elhelyezést nyert január havában:

15 ápolónő
2 ékszersziszolónő
114 gyári munkás
35 tanítónő, nevelőnő, bonne
45 háztartási munkásnő
18 keztyűvarrónő
20 kötőnő
9 szücsmunkás
55 takarítónő
9 üzleti alkalmazott
486 varrónő
4 vegyes

Összesen: 810 munkásnő.

Adele Schreiber budapesti előadásai.

A háború kitörése óta ez volt az első külföldi feminista előadó magyar földön. A régi képviselőház termét zsúfolásig megtöltő közönség tanúsította, hogy az eszméink iránti érdeklődést mennyire fokozták a lefolyt fél év keserves tapasztalatai. Az előadásokból kitűnt, hogy kiváló vendégünket is — mint a szellemi munkások többségét — teljesen absorbálják a háborús események és a velük összefüggő érzelmi krízisek. Mindaz, amit elmondott, csak megismétlése volt az ő gyönyörű előadásában 'mindannak, amit a háború kitörése óta már annyi változatban tapasztaltunk, hallottunk és olvastunk: a rengeteg nyomorúságról és az enyhítésére megindult segítő akcióról, a nők munkájáról ennek keretében; a nőmozgalom szervező hatásának sikereiről a segítő munka eredményének fokozásában; azokról a várakozásokról, amelyek ehhez a munkához, mint a jogok kivívásának jövője alapjához fűződnek. Reméljük, hogy Adele Schreiber kitűnő tollával hozzá fog járulni ahhoz, hogy Németországban végre tudomásul vegyék a külön magyar nemzet létezését és a közös érdekekért hozott áldozatait.

Választás a székesfővárosi polgári leányiskolák tantestületében.

A közoktatásügyi bizottságba minden iskolafajta egy-egy képviselőt küld; a Göth Ilona nyugdíjazásával megüresedett helyre Glücklich Vilmát és Kovácsné Szemere Ilonát jelölték s a február 2-i Választáson ez utóbbit választották meg. Jelentős eredménynek tartjuk, hogy a feminizmus exponált képviselője mellett foglalt állást a testület jelentékeny része; kellemes meglepetés lett volna, ha a többség áll a haladás képviselője mellé.

Anyavédelem a vidéken.

A nagybecskereki feministák anya- és gyermekvédelmi bizottsága előadásra hívta meg a budapesti bizottság vezetőjét, Szirmay Oszkárné és azon alkalomból széles körök érdeklődése mellett ülést tartott. A jelenlevők sorában ott volt dr. Delimanics főispán és kormánybiztos. A bizottság

a háborús anyavédelmet szintén felvette munkakörébe. Az ülésen Delimanics Lajosné, a becskerekai bizottság lelkes elnöknője, Freundné L. Natalieval, a bizottság fáradhatatlan buzgóságu ügyvezetőjével együtt elnökölt; azonnal átvették a munkára ajánlkozók taborának jelentkezését. Nagy bizalommal vagyunk ezen lelkes és komolyan dolgozó csoport működése iránt; törekvéseit az ottani sajtó is hathatósan támogatja és reméljük, hogy hazánk mindama pontjain, hol törekvéseinket megértik, csakhamar sikerülni fog az anyavédelmi működésnek egy-egy komolyan dolgozó centrumát megszervezni.

Szabolcsvármegye főispánja a feministákhoz.

Dr. Ujfaluassy Dezső, Szabolcsvármegye főispánja, Groák Ödönnéhez, a Nyíregyházi Feministák Egyesületének elnökéhez átiratot intézett, amelyben elismerő szavakkal méltatja a munkanélküliek érdekében kifejtett működésüket.

»Ha a Feminista egyesület tagjai — árja a főispán — e mindnyájunk közös. és szent ügyét szolgáló munkájukat csak abban a mértékben teljesítették volna, amint azt ma minden egyes magyar embernek testi és szellemi erejének megfelelő mértékben teljesíteni becsületbeli kötelessége, amely munkájáért minden egyes ember már az ő nyugodt lelkiismeretétől megkapja az elismerést és hálát, — úgy én ez úttal nem igen fogtam volna tollat a kezembe.

Mint hogy azonban a többszöri személyes tapasztalat arról győzött meg, hogy a Feminista Egyesület tagjai éjjelt és nappalt eggyé téve, jóval nagyobb munkát végeztek, mint amennyi a legszigorúbb mértékkel mérve is, kívánható volt volna, ez a csudálatot kiváltó tevékenység az, amely kezembe adja a tollat, hogy hálámát és köszönetemet fejezzem ki első sorban is Nagyságos Asszonyom, mint a végzett munka bámulatraméltó vezetője előtt s egyben kérem; hogy ugyanezt a hálámát és elismerésem az egyesület többi tagjai előtt is megfelelő módon tolmácsolni kegyeskedjék.«

Békekívánságok Svédországban.

Svédországban igen hatásosan propagálta a béke eszméjét az a stockholmi nagygyűlés, melyen Ellen Key a »Háború, Béke és Jövő« címen mondott beszédet. H siker oly nagy volt, hogy még két nagygyűlést kellett rendezni, melyeken Ellen Key megismételte beszédét. A gyűlések a »Svéd Békeegyesület« kezdeményezésére jöttek létre.

Hogyan gyakorolják a nők választójogukat?

A nők politikai egyenjogúsítása ellen különös ellenérvként szeretik felhozni azt az állítást, hogy a nők nem akarják a választójogot és csak kevesen élnének vele szavazás idején. Ezt az állítást ismét megcáfolták a tények. Az elmúlt év júniusában a chicagói választások alkalmával a férfi-választópolgárok 71 százaléka, a nők 77 százaléka lépett az urna elé.

Angol nők az élelmezési bizottságban.

Az élelmezési bizottság, amely a munkás- és szocialista pártok, valamint a munkásszövetkezetek összes női szervezeteire kiterjed és amely háztól-házra történt vizsgáldások alkalmával éhező családokat talált, húszezer asszony nevében kérvényt terjeszt elő arra nézve, hogy asz-

Reggelizés előtt
fél pohár Schmidt-
hauer-féle

Igmándi

keserűvizet igyék, ha rossz
a gyomra

FIGYELEM!
Csak a felét kell bevenni, mint másfajta
keserűvizekből.

szonyok is lehessenek tagjai a kormány ármegállapító bizottságának és asszonyok is vehessenek részt az árak ellenőrzésében.

Az ír nők és a háború.

Az »Irish Citizen« cikket közöl az Írországi nőmozgalom legközelebbi pro grammjáról. H cikk a pro grammnak főleg a következő három pontját emeli ki:

1. a nők politikai egyenjogúsítását;
2. a Home Rule eszméjének terjesztését az angol nők között;
3. sürgős akciót a világbéke érdekében.

A cikk írója hozzáfűzi: »mert az ír nők nem gyűlölik sem az angolokat, sem a németeket, ők csak a háborút gyűlölik.«

ASSZONYI ÜZENETEK.

Norvég Nők Békeligájának felhívása az egész világ asszonyaihoz!

A Nobel-intézetben 1914. november 19-én tartott gyűléséből a Norvég Nők Békeligája üdvözlét küldi az egész világ asszonyainak.

Bár neutrális országban élünk, távol a háború pusztításaitól, mélyen érezzük annak borzalmait.

Nem tehetvén egyebet, csupán szívünk mélyéből eredő részvétünket fejezzük ki a hadviselő népek szenvedései iránt.

Meg vagyunk győződve arról, hogy az egész világ asszonyait, akik eddig egyesült erővel dolgoztak és küzdöttek az emberiség nagy eszméiért, égő vágy hatja át, hogy dolgozzanak az erőszak politikájának megszűnéseért, amelynek szörnyű következményeit tapasztaljuk jelenleg.

A háború szükségességének dogmáját ki kell irtanunk

Bizonyos, hogy a. »törvényes háborút«, amely oly nagy mértékben ellenkezik az emberiség ethikai és intellektuális fejlettségének színvonalával, fel kell most már váltania azoknak az emberségesebb törvényeknek, amelyek lehetővé teszik a nemzetközi konfliktusok békés elintézését.

Sohasem tűnt fel a békemozgalom előttünk oly fontosnak, mint a közel jövőben. »Új világot, amelyben az igazság uralkodik« — ezt kell megvalósítanunk nekünk, asszonyoknak, az utánunk jövő nemzedékek érdekében.

Testvéri üdvözlétünket küldjük mindnyájatoknak és bízva reméljük, hogy ezt a szörnyű háborút mielőbb béke váltja fel, amely visszahozza a nemzetek jóindulatát egymás iránt.

Randi Blehr, elnök.

Cläre Mjöen,
titkár.

A francia Választójogi Nőszövetség elnöke a magyar feministákhoz!

Teljesítsük mindannyian kötelességünket és segítsük hazánkat; de ne keltsünk gyűlöletet és igyekezzünk igazságosan megítélni másokat. Az asszonyok feladata az igazságos bíró szerepét vinni.

A Nők Választójogi Világszövetsége londoni irodájának vezetője és hivatalos közlönyének, a Jus Suffragiinak szerkesztője a magyar feministákhoz.

El sem képzelhetik, mily nagy öröm számomra, hogy újból értesítést kaptam magyar munkatársaim működéséről. Nagyon boldogtalan voltam, amiért; kedves magyarországi barátaink hallgattak és jelentésük nagyon megnyugtató. Nem is tudják, mily gyakran gondolok én is, mások is, arra a sok jóságra, amelyet a budapesti kongresszus boldog napjaiban élveztünk. Remélem, hogy a közbejött események ellenére sem tekintik kárbaveszetteknek a kongresszussal járó rengeteg munkát. Mindezek ellenére úgy érzem, hogy résztvevői között elvetette a jóindulat és barátság magvát és a nemzetközi kapcsolat fentartására fogja őket indítani még a háború alatt is. Mindenesetre így gondolkoznak az angol nők, akik résztvettek a kongresszuson. Sokan beszéltek közülük a legnagyobb melegséggel magyar munkatársaikról és meg kívántak tenni minden lehetőt a Londonban élő magyarok érdekében. Elhihetik nekem, hogy az önök nemzetével szemben az ellenszenv legcsekélyebb árnyalata sem tapasztalható nálunk.

Bizonyára értesültek arról, hogy irodánkban mindjárt a háború kitörésekor segítő bizottságot szerveztünk a Londonban rekedt idegen nők érdekében. Nem sok magyar volt közöttük. Azt hiszem, egész Angliában sem voltak sokan és külön egyesület alakult segítségükre. De azért egy vagy más módon számos esetben lehattunk szolgálatukra.

Most ez a munka véget ért és mi ugyanazt a tevékenységet szándékozunk felvenni, mint a Lausanneban székelő Hadifoglyok nemzetközi feminista tudakozó irodája. Ez-rirel érkeznek a kérdezősködések Berlinből, Münchenből és Stuttgartból és mi szívesen fogadjuk azokat, mert legalább fentartják összeköttetésünket a nők választójogának németországi híveivel. Örömmel üdvözlünk mindent, ami baráti összeköttetésünk fentartása érdekében megtehető. Lapunk, a Jus Suffragii segítségével is törekszem fentartani a nemzetközi nőmozgalom létesítette kapcsolatokat.

Szerezzen előfizetőket!

Lapunk békében és háborúban egyaránt az emberiség összességének érdekeit szolgálja rendületlen kitartással.

Kulturát terjeszt az, kí lapunkat terjeszti

Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Feministák Egyesülete tagjaihoz!

Az esedékes tagsági díjak mielőbbi beküldését és lakásváltozások szíves bejelentését kérjük.

Egyesületünk pontosan fizető tagjai a lapot díjtalanul kapják.

A választmány határozatából egyesületünk

népszerű nyilvános előadást

tart vasárnap, február 21-én délután 5 órakor a régi képviselőház termében (VIII. ker., Főherceg Sándor-utca 8. sz.), amelyen Glücklich Vilma

és a háború

címen azokra a nagy károokra hívja fel a figyelmet, amelyek a gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődését fenyegetik, ha kellő gonddal nem óvjuk őket a háborúnak elkerülhető káros hatásaitól.

Belépődíj 1 korona; közgyámok, pedagógusok és vagyontalan szülők egyesületünkben átvehetik szabadjegyüket.

A nyilvános előadást megelőzi kedden, február 16-án d. u. 5 órakor egyesületünkben:

Anya és gyermekvédelmi bizottságunk ülése és

csütörtökön, február 18-án este 6 órakor egyesületünkben

Szülői értekezlet; melynek tárgya : A háború pedagógiai szempontból. Vendégek 40 fillér belépődíjat fizetnek; egyesületünk tagjai, pedagógusok és közgyámok részére a belépés ingyenes.

Munkaközvetítőnk érdekében jelentsünk be pontosan és gyorsan minden állásüresedést; utasítsuk a munkakeresőket, hogy délelőtt 9-1 óra között jelentkezzenek egyesületünkben.

Foglalkoztató műhelyünk érdekében szerezzünk kötési és varrási munkákra minél számosabb megrendelést; hívjuk fel a figyelmet a Kardos Böske tervei szerint készült magyaros horgolt kabátokra.

A Feministák Egyesülete anya- és gyermekvédelmi bizottságának újabb akciója

A bizottság e hó folyamán eddigi munkakörét kiegészítette egy újabb munkával. A január 7-én tartott ülésből kifolyólag elhatározták, kiegészítve a Központi Segítőbizottság Anyavédő osztályának működését, hogy anyagi segítségben is fognak részesíteni a terhesség utolsó idejében és a lebetegedést követő első hetekben oly anyákat, akiknél e támogatás rájuk és gyermekükre nézve életbevágó fontosnak mutatkozik. Főként olyanokat, akik saját munkájukból tartották fenn magukat és családjukat és akiknek e támogatással biztosítani akarjuk az annyira szükséges pihenésnek lehetőségét. »Háborús anyavédelem« címen

erre anyagi hozzájárulást is kértünk eszméink híveitől. A hozzájárulások részben közvetlenül a bizottsághoz, részben a Pester Lloyd útján érkeztek — részletes kimutatást a jövő számban közlünk — és így egyelőre 50 anyának intenzívebb támogatását ajánlhatják fel a Központi Segítőbizottság Anyavédő osztályának. Kezdetnek szép és biztató, de tekintve a szociális segítségre szorultak nagy számát, nagyon kérjük eszméink megértőit, hogy ki-ki a saját körében is terjesztve törekvéseink célját, továbbra is minél hathatósabb anyagi és erkölcsi támogatásban részesítsék akciónkat. Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgálja a bizottság vezetője, Szirmay Oszkárné (V., Perczel Mór-utca 2. Telefon 37-40).

Magda-Margit.

Írta: Charlotte Perkins Oilman,

Fordítja : Ágoston Péterné.

(Folytatás.)

Egy szép napon aztán meghallotta Yale kisasszony csengő hangját a hallban. Végtelen megkönnyebbülést érzett erre s önfeledten rohant ki szobájából, hogy a lépcsőn eléje szaladjon; de egyszerre csak meggondolta magát, hirtelen abbahagyta az örült rohanást s lassan visszacompolygott szobájába.

A jószívű háziasszony, aki észrevette a rohanását meg visszahúzódsát, nem csodálkozott ezen és sietve ment el az új vendégnek, miközben szobájába kísérte.

— Oh, a szegény gyermek! Azt hitte, hogy unokanővére érkezik vissza! Szegényke teljesen árva, Kanadából való, s úgy sejtem, a nyakamba fog szakadni, ön olyan jóindulatú, talán érdekelni fogja a leányka.

Yale kisasszony tényleg érdeklődött a leány iránt, s mikor Charbonniéraé újból panaszkodott, hogy nem tudja mitévő legyen az árva gyermekkel, ajánlkozott arra, hogy egy időre magára vállalja a leányról való gondoskodást.

— Itt hagyom a címet. Ha a leány unokanővére visszajönne, kérem, értesítsen azonnal.

— És ha nem jönne vissza, oh Yale kisasszony, én igazán sajnálom a szegény leányt, de én most nem vagyok abban a helyzetben, hogy eltarthatnám.

— Ha a leány megtetszik nekem, lehetséges, hogy véglegesen elhelyezem. A legrosszabb esetben persze az itteni hatóságokhoz kellene fordulni érdekében. De a leány nagyon kedvesnek ígérkezik.

Az érdeemes hölgy erre sietett a Yale kisasszony jóindulatát, kedvességét és nagylelkűségét az egekig magasztalni s a katolikus áldások özönét zúdította protestáns fejére. Biztosította Yale kisasszonyt, hogy Magdát ő is bájosnak fogja találni, mert engedelmes, szelíd és nyugodt teremtés.

Yale kisasszony tisztában volt annak a feladatnak a nehézségével, melyet magára vállalt. Soha életében nem dolgozott még ki tervet ennyi gonddal, körültekintéssel és ilyen messze időnkig előre. Még mielőtt elhagyták volna Marseillet, már teljesen tisztában volt a terv minden részletével.

— Franciaországban és Németországban fogja a tanulmányait végezni, ez lesz a legjobb, — tűnődött magában. — Reményelem, hogy ez a leánynak sem lesz ellenére. Szeretném, ha az orvosi pályát választaná. Ezen a pályán szükségünk van nőkre. A gyermekkel persze nem lehet sokat együtt, kivéve a szünidőt, ezt az időt azonban biztosítani kell erre a célra.

— A gyermeknek kell őt sarkalni, ez lesz a legigazibb ösztönzés. Bár az is meg lehet, hogy a gyermek! nem marad életben, de evvel a lehetőséggel nem lehet számolni.

— A legnehezebb dolog azonban a lélek kiművelése. Itt mások segítségére van szükségem... Főleg az első évben... Ezt az évet egészségének megerősítésére, lelki nyugalmanak visszaszerzésére és a műveltség megalapozására kell fordítani, ezután következhetik a komoly munka.

— De mi történjék, ha a leány nem alkalmas a magasabb tanulmányokra?

Am az ilyenfajta aggályok nem sokáig nyugtalanították Yale kisasszony lelkét.

Szilárd határozottsággal nézett szembe a nehézségekkel, melyek a félrevezetett gyermek elé torlódtak, aki előtte

úgy tűnt fel, mint egy ősrégi igazságtalanságnak az áldozata, egy olyan igazságtalanságé, melynek megszüntetését idővel lehetségesnek tartotta. Ha barátai közül valamelyik tudott volna erről a különös vállalkozásról, bizonyára képzelenségnek ítélte volna. De Yale kisasszony nem tartotta szükségesnek, hogy terveibe mást is beleavasson, vagy hogy kritika alá bocsássa azokat.

Egyik-másik jó ismerősének megírta, hogy a legközelebbi két-három hónapot utazással tölti, s ha véletlenül találkozott egy-egy ismerőssel, nem csinált titkot a La Salle kisasszonyból, s hogy Marseilleben fogadta örökbe. A távollevő unokanővében azonban senkisémet hitt; s néhányan azt gondolták, hogy Yale kisasszonyt megint sikerül befonni, »csak úgy, mint már máskor is«; de ha valaki már húsz év óta szenved ilyen ártalmatlan különcködésekben s amellet teljesen független s tetemes vagyonnal rendelkezik, akkor megengedhet magának bizonyos szabadságokat.

— Mindig vesz a nyakába valami kölöncöt! — mondták a barátai.

Három hónapi utazás alatt Magdának nagyszerű élvezetben volt része. Ismeretlen, szép tájakat, érdekes, idegen városokat ismert meg. Yale kisasszony eközben egy-egy régi ismerősét is felkereste, ami mindig nagy örömet jelentett számára. Mindemellet azonban időt talált arra is, hogy fiatal útítársa lelkének fejlesztésével foglalkozzék.

Néhány új könyv és térkép segítségével nem volt nehéz a későbbi tanulmányok alapját lerakni, sőt még a történelem megismertetésére is kínálkozott alkalom. A nyelveket Magda nagyon könnyen sajátította el; s a sok érdekes és új dolog, melyet az idegen országokban, idegen emberek közt látott és hallott vidító, megnyugtató hatással voltak kedélyére.

Yale kisasszony boldogan állapította meg magában az első eredményt. Nemcsak jótettének igazolását látta benne, hanem növekvő reménységgel tekintett a kitűzött cél elérése elé is, mert most már komolyan bízott abban, hogy a leány segítségével az elvet diadalra juttathatja. Nagy örömet és élvezetet talált abban is, hogy a leány fejlődői szellemét ismeretekkel gyarapítsa s e közben meglepetéssel vette észre, hogy a leány iránt mind nagyobb rokonszenvet érez.

A kis Magda vad, nyers, akaratos gyermek volt régi hazájában, amellet elbizakodott és kissé közönséges is. Az európai Margit előnyös változásokon ment keresztül. Önbizalmát nagyon megrendítették az események. Ennél súlyosabb lecke nem érhetne volna; most eszmélt csak teljes mértékben tudatlanságára és tökéletlenségére. Az új világban és az új nyelvben eddig ismeretlen mélységek tárultak föl előtte. Mindennek az volt a következménye, hogy jelleme sok értékes vonással gazdagodott. Türelmet, kitartást és a nehézségekkel szemben bátorságot tanúsított. Nyugodt magaviselete, kedvessége pártfogójának minden ebbéli várakozását felülmúlta.

A »kötelességek« miatti lázadások, melyektől Yale kisasszony eleinte félt, szintén elmaradtak; Magda úgylátszik elintézte önmagában ezt a kérdést. Egyszer szólt róla csupán, még utazásuk elején.

— Yale kisasszony, meg tudná nekem mondani, hogy mennyi időt fog ez a dolog igénybe venni és hogy mennyibe fog kerülni?

Természetesen nem volt nehéz kitalálni, hogy mire célzott.

— Ha pályát akar választani, — felelte Yale kisasszony, — mint ahogy reményelem ez a szándéka, tisztában kell lennie azzal, hogy beletelik körülbelül tíz év, amíg

a saját keresetere támaszkodhat. De huszonhétéves korában meg egyáltalában nincs késő akár ügyvédi, akár orvosi gyakorlatot kezdeni. Mert ha úgy fog 'haladni a tanulásban, mint ahogy én azt feltételeztem, akkor Smár húsz éves korában megkezdheti az egyetemi tanulmányokat. Azután következnek a gyakorlati évek.

Magda tekintete a gyorsan tovatűnő táj fölött a messzeségbe meredt, míg Yale kisasszony nyugodtan folytatta magyarázatait:

— Bizony tíz év; a kicsi már tíz éves lesz, mire otthont tud neki nyújtani. És hogy mennyibe fog kerülni, arra nézve itt a költségvetés.

Magda beletekintett az eléje tárt számadatokba és éisápadt.

— Fogok én valaha is ennyit keresni?

— Elhiszem azt — egész könnyen.

— És mennyi idő alatt, mit (gondol)?

A leány hangja úgy zengett, mintha nagyon mélyről jönne.

— A következő tíz év alatt, a legrosszabb esetben, és félannyi idő alatt, ha sikerei (vannak).

— Húsz év! — sóhajtotta Magda. — Húsz év! Hisz akkor már harminchét éves leszek!

Úgy mondta ezt, mintha századokról lenne szó. Yale kisasszony azonban kedélyesen fogta fel a dolgot.

— Igen, körülbelül harminchét éves lesz akkorára, míg a lánya, vagy fia húsz éves. Megbecsült, jól fizetett állása lesz a világban. Hasznosnak fogja érezni magáig tisztelet, szeretet fogja körülvenni. Módjában lesz életet menteni meg, tudniillik, ha az orvosi pályát választja, valamint betegeket gyógyítani; segíteni asszonyokon, gyermekeken, férfiakon. És mindezekon felül saját kedves kis otthona lesz.

— Húsz év! — mormogta ismét Magda. Majd mohón kérdezte. — Nem készülhetnék olyan pályára, ami kevesebbe kerül?!

— Erre is gondoltam, — magyarázta tovább Yale kisasszony. Kereset után láthatna természetesen azonnal, amint a kis babától szabadul. De a kenyér utáni hajszában nem tudna a gyermeknek később olyan nevelést és olyan kellemes otthont nyújtani, mint amilyent szeretne. Ami pedig a tartozást illeti, ennek letörlesztése a szerényebb jövedelemből épp olyan hosszú időt venne igénybe, mintha később fog hozzá a visszafizetéshez és egyszerre nagyobb összegek állnak rendelkezésére.

Magda a vonat ablakán át az elsuhanó jegenyéket számlálgatta, amint elő- meg eltűntek a robogó vonat mellett. Idegesen tördelte kezeit s szeméből nagy könnycseppek perogtak le vékony ujjaira. '.

Yale kisasszony előrehajolt, megfogta a leány kezét és gyengéden megszorította: '.

— Édes kis lányom, ne kedvetlenedjék el emiatt. Gondolja meg, hogy az út, melyen el akarom indítani, a legnehezebb és leghosszabb ugyan, de egyszersmint a legjobb is a maga számára. Csak ilyen módon lábolhat ki a sok bajból úgy, mintha semmi (sem történt volna. Mindenképen meg kell érte fizetnie súlyosan. De ebben az esetben legalább kap valamilyen ellenértéket!

Magda hálásan tekintett Yale kisasszony jóságos arcába, de nem talált szavakat érzelmeinek kifejezésére.

— Ha valami nem sikerülne úgy, mint szeretné, ne csüggedjen el s jegyezze meg magának, hogy a törekvés már maga is érték. Az anyaság érzete talán még ösztönözni is fogja a munkára és így a maga megmentésére irányuló kísérletének sikere lesz. Amit azonban pillanatra sem szabad elfelejteni, az az, hogy a maga sikere előbbre Viszi

a többi nő ügyét is. Ne feledje soha az elvet, Magda! Ne feledje, hogy maga az elv megvalósítása érdekében dolgozik.

Odakint nőttek az árnyak, a vonatfülkében csak a kis lámpa fénye világított. Megszólalt végül Magda is és Yale kisasszony örömmel vette tudomásul a halkán, de határozottan tett eme kijelentését:

— Oui mademoiselle; je comprends. Je terai cela, — melyet egész tűrhető francia kiejtéssel mondott el.

Karácsony tájékán az Alpeseeknek kevésbé ismert völgyében régi jó barátait látogatta meg Yale Mary Magdával együtt.

Hauptmann Gerard német származású tanító lakott itt, ki igazi német szellemben és módszer szerint foglalkozott tanítványával. Széles látókörű, ideális gondolkozású ember volt és talán épen ezért nagyon szerény jövedelemmel rendelkezett. Francia származású felesége férjhezmenetele előtt szintén tanított. A városon kívül laktak, szabadon álló házukból szép és tág kilátás nyílt a távoli hegyekre. Egyetlen leányuk, Julia, korán jutott özvegyiségre, s cse-csemőjével együtt a szülei házba került vissza. Főképen e fiatal anya rokonszenvét igyekezett Yale kisasszony Magda számára megnyerni. Beszért neki a leány árvaságáról, szerencsétlenségéről, legközelebbi terveiről s arról a bátorságról, mellyel jövő feladatai elé tekint. E szavak nem is tévesztették el hatásukat, a fiatal anya szíve felmelegedett az elhagyatott, az anyaság előtt álló leány iránt. És így természetesen Yale Marynak az egybegyűlt család előtt feltett ama kérdésére, vajjon elvállalná-e pártfogoltját és annak nevelését legalább is egy évre, mindnyájan szívesen és készséggel ajánlkoztak.

A Yale kisasszonytól való búcsú ismét nagyon nehezére esett Magdának, de ezúttal kedves jó emberek közt maradt, kik közül különösen Júliához ragaszkodott s kiknek körében otthonosan érezte magát.

Körülbelül két évet töltött Magda csendben és nyugalomban e derék család körében, miközben testben, lélekben fejlődött. Kivette részét a háztartási munkából épp úgy, mint a nagy virágos kert gondozásából. Ha csak lehetett nagy hegyi sétákat tett Júliával, és sok kedves, csendes órát szereztek neki meghitt barátai: a tó, a hegyek és az ég. Ezenkívül azonban a gondos vezetés mellett tanulmányaiban is nagy előmenetelt tett.

Már maga az étkezések alkalmával folytatott beszélgetés is nevelő hatással volt rá, ép így a jó könyvek, melyeknek tartalmát közösen vitatták meg. Általában az egész környezet, az egész családot jellemző műveltség igen alkalmas volt arra, hogy könnyen ismerkedjék meg sok hasznos tudnivalóval. Az oktatási órák nemcsak bizonyos ismeretek gépies betanításából, vagy tisztán a vizsgára való előkészítésből álltak, hanem módot nyújtottak arra is, hogy olyan értékes ismeretanyagot sajátíthasson el, melynek ja későbbi tanulmányainál is hasznát veheti.

A kis baba a májusi virágzással egyidejűleg érkezett meg, s ha a szomszédok egyrészt tettek is megjegyzéseket az amerikai hölgy pártfogoltjára, másrészt elismerőleg nyilatkoztak Hauptmannékról, akik a leányt homályos múltja dacára is felkarolták.

A nyár jöttével Yale kisasszony újból beállított és ezúttal hosszabb időt szándékozott a kis család körében tölteni. Jól érezte magát e nyugodt (helyen és órák hosszát gyönyörködött Margitnak, mint fiatal mamának, csendes boldogságában. A gyermeket Dorottyának nevezték el, s anyja elragadónak találta.

— Úgy-e, nem kell őt elhagynom? — könyörgött Yale kisasszonynak.

— Még egy évig együtt maradhatnak, feltéve, hogy tanulmányait a jövőben is az eddigéhez hasonló buzgalommal folytatja. Az időt, mit itt töltött, úgy egészség, mint szellemi fejlődés tekintetében ezideig nagyon jól használta ki. Előre is tudom, hogy nehezebbre fog esni innen elszakadni, de ezt nem lehet elkerülni, kedvesem. A kis Dollyt azonban, reményilem, továbbra is itt hagyhatjuk, azt hiszem, még ingyen is elvállalnák őt a mi jó barátaink, de én tudom, hogy szükségük van a jövedelemre. A kis lány már mostantól kezdve a Yale nevet fogja viselni, mert amint tudja, egyelőre örökbefogadóm. Ha pedig a gyermek netalán árván maradna, — rosszul esik erről beszélnem, mert nagyon megszerettem magát, kedvesem, — úgy én Dollyt úgy fogom szeretni, mintha az anyja volnék. De legyen nyugodt, kedvesem, maga «gy 'cseppet sem tesz olyan benyomást, mint aki meg akar halni.

Yale kisasszonynak igaza volt. A kellemes, nyugodt Otthon, a kitűnő levegő, a gyönyörű vidék, a művelt és gondolkodó emberek társasága s a Júliával való meleg barátság a legelőnyösebb környezet volt a lelkiileg kiéhezett Margit számára.

A kis Dorottya világrajöttével Margit testben megerősödött, kedélye nyugodt és vidám lett; jelenlegi helyzetében jól érezte magát és bízott a jövőben. Ha anyai szíve vérzett is, mikor az apa vonásait vélte felfedezni a pici, rózsaszín arcocskában: tudott uralkodni a fájdalomán.

Remélte, hogy gyermeke nem fogja olyan nehezen elviselni az árvaságát, mint amilyen súlyosan ő érezte gyermekkorában.

— Neki legalább anyja lesz! — gondolta magában és szíve hevesebben kezdett dobogni, ha saját jövője mellett a gyermekére is gondolt.

Yale kisasszony már várta a hatást, amit Margit lelkében az anyai szeretet ébredése fog előidézni. Bízott abban, hogy ez csak fokozni fogja törekvését 'sőt tervei felépítésénél számításba is vette ezt az 'érzést s nem csalatkozott.

Magda hálásan tekintett bölcs barátnőjére.

— Most kezdek csak rájönni arra, hogy mit tett értem, — szolt lelkesen — les hogy a jövőben még mennyit akar tenni érdekemben. Mi lett volna belőlem, ön nélkül, Yale kisasszony. Most már megbízhat bennem! Én nem fogok megtévedni! Olyan leszek, amilyennek óhajt. Orvos akarok lenni, még pedig jó orvos!

Yale kisasszony megveregette a kezét és megcsókolta a kicsit.

— Helyes Margit, tudom, büszke leszek még magára, s tudja-e, hogy még sohasem örültem gyermeknek annyira, mint ennek a pompás babának. Igazán hálás vagyok ezért az örömről magának, kedvesem.

Aztán tervezgetéshez láttak, amit sokkal szabadabban és részletesebben lehetett most tenni, mint eddig. A fiatal anya, aki erőteljesebbé és elevenebbé lett, mohón figyelte Yale kisasszony szavait, s jövő tanulmányai most sokkal jobban érdekelték őt, mint egy évvel azelőtt.

— Lássá, már is bírnak bizonyos előnyökkel, melyekre a jövőt illetőleg szükségünk van. Az én ismerőseim már teljesen nyomát veszítették magának. Ha valaki kérdezni találja tőlem, hogy mit csináltam a »La Salle kis lányok«, azt fogom mondani, hogy egy családnál helyeztem el valahol a vidéken, így a kis város ügyis teljesen kiesik a forgalomból. A jövő évben pedig elviszem innen magát egy jó német iskolába. Ott mint leány fog szerepelni, mint egy tizenhétéves leány, már amennyiben másoknak közük van a dologhoz. Azt (hiszem, most már elég

okos ahhoz, hogy ebben a szerepben jól tudja magát viselni.

— És el kell hagynom Dollyt egészen?

— Igen, egy időre. Úgy az ő, mint a saját érdekében. Nyaranta együtt lehet vele, ami elég idő ahhoz, hogy örülhessen neki, de nem elég hosszú arra, hogy a gyermeknek hiányozzék, ha elválnak. Egyelőre ezek a jó emberek fogják maguknál tartani őt és tanítani. Jobb helyen nem is lehetne a gyermek. De (neki csak akkor szabad majd megtudni, hogy maga az édesanyja, amikor már ott tart, hogy egészen magához veheti. Én pedig mint »Mary néni« fogok szerepelni. Minden nyáron érte jövök és ha véletlenül olyan helyre viszem, ahol egy másik kedves pártfogoltam is van, egy kitűnő diákkisasszony, aki iránt melegen érdeklődöm, ehhez senkinek semmi köze sem lesz!

— A jövő évtől kezdve csak a szünidőkben lát-hatom őt?

— Igen, ez így lesz ezentúl a baba tíz éves koráig. Gondom lesz rá, hogy minden nyarat együtt tölthessenek.

— És hogy fog engem szólítani a baba?

— Úgy, mintha a testvére lenne. Nagyon sajnálom magát, kedves Margit, sejtettem, hogy ez fájni fog magának, de gondolkozzék csak a dolgon, s be fogja látni, hogy ez nem lehet másként. Csáki a gyermek nélkül lesz módjában sikereket aratni. A világ már ilyen. Ha egyszer aztán megfelelő helyzetben lesz, akkor nyíltan magáénak vallhatja. Addig pedig úgy kell vele 'bánnia, mintha nővére volna.

A fiatal anya szenvedélyesen szorította magához csecsemőjét és könnyeit a fehér ruhácskában rejtette él.

— De legalább nem fog mást »anyámnak« szólítani, — gondolta vigasztalóan.

Yale Margit mint magántanuló oly gyors előmeneteleket tett tanulmányában, hogy tanárai nem győztek csodálkozásuknak kifejezést adni. Persze sejtelmük sem volt azokról a rugókról, melyek Margitot a tanulásra ösztönözték, a visszafojtott és megdermesztett érzelmeknek arról a hatalmas árrjáról, melyre csak az erős munka hozott enyhülést, fogalmuk sem volt. Osztálytársaival barátságos és kedves volt, ezért sokan szerették, de [komoly barátság nem fejlődhetett ki köztük, mert e leányok Margithoz képest mind nagyon fiatalok és könnyelműek voltak, ami nem a korkülönbségből eredt, hanem Margit szomorú élettapasztalataiból.

A leány különben maga is meglepődött a tanulási eredménye fölött, ő ugyan nem az -előmenetelén csodálkozott, mint a tanárai, hisz olyan eltökélt szándékkal fogott a munkához, hogy annak sikerre kellett vezetni, hanem azon a gyönyörűségen, amit a tanulásban talált. Az az egész nevelési folyamat, melyet Yale kisasszony megindított, még annyira új volt neki, hogy még nem tudta számításba venni annak a tréningnek az értékét, melyet három év alatt a francia, német és latin nyelvek tanulása közben szerzett, sem azt, hogy az ismeretek szerzésének módjára, valamint a fölösleges munka kikerülésére megtanították már őt akkor, amikor a tudományok szépségét és varázslatos hatalmát feltárták benyomásokra fogékony lelke előtt, s

Volt tanítója, Hauptmann úr, rajongott a természettudományokért. A másfél év alatt, melyet ennél a háznál töltött, az ismereteknek olyan tömegét sajátította el, mely rendes iskolában csak hosszú évek nehéz munkájára révén sikerült volna. Főleg biológiai s pszichológiai ismeretekkel gazdagította tudását és annyira tudta fokozni érdeklődését a tudományok iránt, hogy a jól megválasztott könyvekkel, melyeket Yale kisasszony bőkezűséggel bocsátott rendelkez-

zésére, mély és szilárd alapot adott általános műveltségének.

Nem halmozta el túlzott és erőltetett munkával, főleges tanulással nem töltötte meg agyát, kiküszöbölte tanulmányából a szükségtelen dolgokat s így friss szeleme képes volt a legtökéletesebb koncentrációra. A gyermeket illetőleg Margit egészen nyugodt volt, bár szíve sajgott, ha rá gondolt. Meg volt róla győződve, hogy »Julia néni« épp oly jó a kis Dorottyához, mint a saját kis fiához, aki csak egy évvel idősebb, s hogy mindkét gyermek egyformán veszi ki részét az okos nagyszülők szerető gondoskodásából. Tudta, hogy gyermeke a legideálisabban van elhelyezve egészségi szempontból és amellet boldog gyermeksége is tökéletesen biztosítva van, de azért mégis sokszor fájó vágyakozás fogta el, hogy gyermekét karjaiba zárhassa.

Éles esze révén azonban megtanulta, amit semmiféle könyvből meg nem tanulhatott volna, hogy mint küzdje le fájalmát s használja fel ösztönzésül. Szigorúan tudta fegyelmezni önmagát és nem gondolt gyermekére sem munkaközben, sem a szórakozás óráiban. Egy időpont volt azért, amidőn szabadon engedte át magát a gyengéd visszaemlékezésnek és pedig este, elalvás előtt; ilyenkor képzelete vágyakozva szállt a rózsaszínű, édes kis babához, akit olyan forrón szereiéit. Visszafojtotta könnyeit és azzal a gondolattal szilárdította meg türelmét, hogy ha valóban szereti gyermekét és akar érdekében valamit tenni, akkor egyelőre még dolgoznia kell erősen.

És Margit dolgozott.

Bölcs tanítások, az iskola kitűnő szelleme; saját előnyeinek értelmes belátása meggyőzték arról is, hogy testi egészségének ápolására is nagy szüksége van, mert a hosszú éveken át tartó erőfeszítő munkához különös erő és kitartás szükséges. »Az ő kedvéért« szokta volt mondani magában, aki alatt hol Dorottyái, hol Yale kisasszonyt értette és iparkodott úgy szellemét, mint szervezetét egyaránt fejleszteni. A jövőbe vetett bizalma most már szilárd és erős volt.

Fokozódó örömet lelt egészségének megerősítésében, agyának kiművelésében és a nyári szünidők visszatérő boldogságában. Egy-egy szép helyen, a tenger melleit, vagy valami hegyvidéken találkozott nyaranta Júliával, kit testvéreként szeretett, s ki a gondozása alatt levő két kis gyermeket is magával hozta.

(Folyt. iköv.)

Esztergom.

»A feministák nem dicsekszenek a harcmezők amazonjaival.« Ezt veti szemünkre és azt hiszi, hogy ennek más oka nem lehet, mint hogy nem *érezzük* e téren versenyképesnek a nőt a férfival. Nagy tévedés! A férfi harctéri véráldozatával — mini tőle különbözöt, de kétségtelesen értékesebbet — mindenkor az anya véráldozatát állítottuk szembe, amely emberéletet teremt, nem rombol. Ezért sem tekintjük a nő feladatának, hogy résztvegyen a háború parancsolta gyilkolásban. De ettől egészen eltekintve: hogy ezt a szörnyű háborút kibírja hazánk, abban legalább is annyi érdemük van a feministáknak, akik ország-szerete munkát szereznek az eltartójuktól egyelőre vagy mindenkorra megfosztott nőknek, akik résztvesznek a hatóságok és hivatalos testületek segítő akciójában, mint azoknak az újságíróknak, akik még ebben a szomorú időben is ráérnek a rosszmájúság apró nyilaival lövöldözni a komolyan és fáradhatatlanul dolgozó feminista asszonyok felé.

Torna.

Berkesné Máté Mela gyermekeknek és nőknek új kurzusokat nyit februárban. Érdeklődőknek bejelentés esetén (telefon 108-74) bemutatja a most folyó gyermek- és fiatal leánycsoportok munkáját. Dohány-utca 14. I. 2. Háború ideje alatt mérsékelt tandíjak.

TARTALOM	Oldal
Asszonyi üzenetek.....	17
<i>Stephani Elza: A nő háborús mérlege</i>	18
Női Röntgen-asszisztensek a háborúban	19
<i>Eva Wagemann: Florence Nightingale</i>	20
<i>Dr. Salgó Jakab: Gyermekeink nyilvános szerepeltetése</i> ...	22
<i>Carrie Chapman Catt: Amerikai győzelmek</i>	24
Szemle	25
Asszonyi üzenetek.....	26
A Feministák Egyesülete tagjaihoz	27
<i>Charlotte Perkins Gilman: Magda-Margit</i>	28
A szerkesztőség <i>üzenetei</i>	31

A szerkesztőség tagjai:	Laptulajdonos:
Bédy-Schwimmer Rózsa felelős szerkesztő	Feministák Egyesülete
Szikra (gr. Teleki Sándorné)	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Pogány Paula	V., Mária Valéria-utca 12 szám. Telefon: 142-40.
»A Nő« a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyváradi, nyíregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a »Férfi liga a nők választójoga érdekében« hivatalos közlönye.	
Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.	

Magyar fém- és lámpaárugyár részvénytársaság

:: Budapest—Kőbánya ::

Petroleumlámpák, gáz- és villamos csillárok és fémdíszműtárgyak.

!! UJ !!

OPTIMUS

nélkülözhetetlen kézitűzoltókészülék gyárakban, üzletekben és Irodákban.

RAKTÁRAK:

BUDAPESTEN: II. Szilágyi Dezső-tér 3 sz. V., Erzsébet-tér 16. szám. VII. ker., Erzsébet-körút 19. szám. VIII. ker. Üllői-út 2. szám

V I D É K E N: Pozsony, Lőrincskapu-utca, Kolozsvár, Máttyás király-tér, Debrecen, Simonffy-u.